

T. BOKANIĆ, gradska loža u Hvaru

prvom katu gradske vijećnice u Trogiru. U Zadru je za crkvu Sv. Marije izradio i potpisao kameni oltar (od 1840. u Ninu). Za bratovštinu Gospe od Karmela izradio je 1605. oltar u hvarskoj katedrali (od 1750. u Brusju). Pripisuju mu se gradska loža u Hvaru, jedan od najistaknutijih spomenika manirističkoga stila, te oltar u crkvi Sv. Marije u Poselju na Visu.

LIT.: K. *Prijatelj*, Bokanićeva radionica u Trogiru, Anali—Dubrovnik, 1952. — Isti, Umjetnost 17. i 18. st. u Dalmaciji, Zagreb 1956. — D. Domančić, Bokanićev ninski oltar, Prilozi—Dalmacija, 1956. — C. Fisković, Trifun Bokanić na Hvaru, Peristil, 1973—74, 16—17. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. I. Pet.

BOL, selo na J strani otoka Brača, nastalo na mjestu naselja iz rim. doba. SZ od mjesta, na brdu *Koštilo* nalaze se tragovi prapov. utvrde, na bolskom Rātu ostaci rim. spremnika za vodu, a u zbirci dominikanskoga samostana čuvaju se nalazi iz rim. nekropola, natpisi i starokršć. sarkofag. Crkva Sv. Ivana i Teodora na položaju kasnoant. građevnoga sklopa s utvrdom, sagrađena je u VII. st. i obnovljena u doba rane romanike. Iz crkve potječe predromanička oltarna pregrada urešena pletrom. Iz doba gotike je kuća (kaštil) sagrađena na ist. strani luke. Poč. XVII. st. soprakomit bračke galije Vusio gradi na drugoj strani luke svoj kaštel, a nedugo nakon toga podiže se barokna palača, sada Galerija umjetnina »Branko Dešković« s djelima modernih umjetnika, posebno kipara B. Deškovića. U oblicima kasnoga baroka bila je sagrađena palača Martinis-Marchi s bogatim perivojem, danas porušena, i palača Lode, s koje potječe renesansno brončano kucalo iz radionice mlet. kipara Tiziana Aspettija. Pučka stambena arhitektura bogata je oblicima tradicionalno baroknoga podrijetla. Crkva dominikanskoga samostana na Glavici građena je u XV. st. kao jednobrodna građevina, poslije proširena još jednim brodom. Na gl. oltaru iz doba baroka nalazi se slika Bl. Dj. Marije s djetetom i svecima, rad Jacopa Tintoretta i njegove radionice. Na kasetiranom stropu ispod pjevališta nalaze se slike T. Kokolje, koje prikazuju apoteozu Sv. Dominika i dvanaest dominikanskih svetaca. Zvonik crkve započet je krajem XVI. st. i nakon više preinaka dovršen 1751. Obnova crkve Gospe od Karmena započela je u drugoj pol. XVIII. st. a 1801. dovršavaju je majstori obitelji Štambuk u okašnjelomu baroknom slogu.

LIT.: A. Jutrović, D. Vrsalović, D. Domančić i K. *Prijatelj*, Kulturni spomenici otoka Brača, Zagreb 1960. — Vraćajući se bolskim slikama, Spomenica u povodu 500. obljetnice dominikanskog samostana u Bolu, Zagreb 1976. — Galerija Bol (katalog), Bol 1981. — N. Jakšić, Predromanički reljef sa spomenom blaženog Teodora u Bolu na Braču, Prilozi—Dalmacija, 1985. — V. Kovačić, Kasnoantička cisterna u Bolu na Braču, ibid., 1986—87. — R. Bužančić, Dvije crkve na Braču obnovljene u ranom srednjem vijeku, ibid., 1991. — Samostani otoka Brača, Bol, 1993. V. K.

BOLANČA, Hinko, arhitekt (Krapanj, 18. I. 1918). Diplomirao na arhitektonskome odsjeku Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu 1940 (D. Ibler). God. 1947—52. upravitelj je Sekretarijata za građevinarstvo u Puli, a 1952—56. bavi se i uređenjem brodskih interijera u pulskome brodogradilištu »Uljanik«. Nadahnut estetskim funkcionalizmom D. Iblera, i

uvažavajući suvremene arhitektonske ideje, projektira objekte od kojih su važniji; rekonstrukcija hotela »Riviere« u Puli, 1950; samački domovi u Puli i Labinu, 1953; tipske stambene jednokatnice u Podlabinu, 1954; motel u Limske kanalu, 1955; ambulanta Veruda 1956, stambeno-poslovne zgrade 1958. i Ekonomska škola 1959. sve u Puli.

LIT.: A. Rubbi, Stambena arhitektura u Puli od početka stoljeća do danas, Arhitektura, 1989—91, 208—210. R.

BOLKOVIĆ PIK, Gašpar, slikar i grafičar (Rab, 11. V. 1929). Završio je Akademiju u Zagrebu 1951. Od 1967. živi u Njemačkoj, a u Rabu ima vlastitu galeriju »Pik«. Slika primorske vedute, morskou faunu i mrtve prirode u minucioznom crtežu i vedrom koloritu. Bavi se ilustracijom i primijenjenom grafikom.

BOLLÉ, Herman, arhitekt (Köln, 18. X. 1845 — Zagreb, 17. IV. 1926). Nakon završene graditeljske obrtno škole i prakse u građevnoj firmi svoga oca (1864—67), stupa 1867. u atelje arhitekta H. Wiethasea, autora velikih neogotičkih objekata u Kölnu, gdje se bavio nacrtima crkava i crkv. opreme. Od 1872. radi u Beču kod glasovitoga arhitekta F. von Schmidta, u čijem ateljeu izrađuje nacрте za namještaj i dekoracije crkava Weissgaerber, Brigittenau i Fünfhaus i vodi gradnju palače Narodne banke. Usporedo studira arhitekturu na bečkoj Akademiji. God. 1873. boravi u Njemačkoj a 1875/76. u Italiji, pomno crtajući spomenike antike, srednjega vijeka i renesanse. U Italiji upoznaje biskupa Strossmayera i I. Kršnjavoga, što je njegov životni put skrenulo u Hrvatsku. Već 1876. boravi

BOL, dominikanski samostan

H. BOLLÉ, Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu

prvi put u Đakovu, gdje nakon smrti arhitekta K. Rösnera preuzima gradnju katedrale. Iste godine povjereno mu je da nadzire restauraciju zagrebačke crkve Sv. Marka po Schmidtovim planovima. No kako mu je Schmidt povjerio i gradnju zgrade akademije i obnovu zagrebačke katedrale, B. se 1878. definitivno nastanjuje u Zagrebu. Odmah dobiva narudžbe s raznih strana te započinje intenzivnu arhitektonsku, društveno-kulturnu i pedagošku djelatnost. S jačim ili slobodnijim reminiscencijama na oblike gotike ili renesanse, ili pak u romantičnom tragu narodnoga graditeljstva, izgradio je Bollé u Hrvatskoj niz objekata: Zavod Sv. Josipa, tj. samostan Magdalenki u Nazorovoj ulici (1879), kuriju na Kaptolu 6 (poslije 1880), u Novoj vesi 5 (1880–82), sjemenišnu kapelu na Kaptolu (od 1880) — sve u Zagrebu; gimnaziju u Osijeku (od 1880); grobnu kapelu Pejačević u Našicama (1881); hrvatski paviljon na svjetskoj izložbi u Trstu (1882); Kemijski laboratorij na Strossmayerovu trgu (1882–84), Evangeličku crkvu i općinu (1882–87), zgradu Muzeja za umjetnost i obrt i Obrtne škole (1882–92), palaču Pongratz na Jelačićevu trgu (1882–84, srušena između dva rata), kompleks Mirogoja (arkade, mrtvačnica, kapela Krista Kralja, kapela na pravoslavnom dijelu groblja, brojni spomenici, 1883–1914) — sve u Zagrebu; grobnicu obitelji Jelačić u zaprešićkim Novim dvorima (1884); kuriju na Kaptolu 21 u Zagrebu (1885); župnu crkvu u Erdeviku (1885–90) i Tounju (1886–97); drvenu crkvicu u Gustelnici (1889); vilu Weiss na Prekrižju (1890, srušena između dva rata) i stambenu jednokatnicu u Dalmatinskoj 10 u Zagrebu (1890); činovničku

kuću na imanju Weiss u Budinščini (1890); župnu crkvu i dvor u Šišljaviću (od 1892); kapelicu na Ilirskom trgu (1892), stambenu dvokatnicu u Ul. J. Žerjavića 4 (1893), Učiteljsku školu u Medulićevoj (s K. Waidmannom, 1893) — sve u Zagrebu; župnu crkvu u Štikadi (1894); umjetničke ateljee u Ilici 85 u Zagrebu (u suradnji s V. Bukovcem, 1894); župnu crkvu u Dugom Selu (1895); šumarski paviljon na Milenijskoj izložbi u Budimpešti (1896); vincilirsku kuću na imanju Odescalchija u Višnjecima (1903); grobnu kapelicu Đurišić u Rumi (1910); župnu crkvu i dvor u Čalmi (1914, srušeno u II. svj. ratu); spomenik junacima palim u I. svj. ratu, na vojnom groblju u Karlovcu (1918); grobnu kapelicu Taschner u Rumi (oko 1923). Brojne su također njegove obnove i restauracije, izvedene u romantičnom duhu idealiziranja stila: župna crkva Sv. Ane u Križevcima (1878–90); hodočasnički kompleks u Mariji Bistrici (1878–83); katedrala i nadbiskupski dvor (1880–1905), kaptolske kurije br. 2, 3, 4, 5, 15, 20, 21, 26 (samostalno ili u suradnji — nakon 1880), pročelje crkve Sv. Katarine (nakon 1880), franjevačka crkva (1881–1902), crkva u Remetama (od 1881) — sve u Zagrebu; hodočasnička kapela Snježne Gospe Tekijske kod Petrovaradina (1881); unutrašnjost pravoslavne crkve (1882–94), zgrada u Ilici 45 (1882, pregrađeno), zgrada na Jelačićevu trgu 1 (1882, uklonjeno), unijatska crkva (1883–85) — sve u Zagrebu; župna crkva u Dubrancu (1883–89); crkva u Resniku (1887); franjevačka crkva u Franjindolu kraj Zemuna (1888); župna crkva u Belici (1890); crkva u Kaštu (1892); zgrada Bogoštolja i nastave u Zagrebu (1892); franjevačka crkva u Iloku (1892–1909); grkokatolička katedrala u Križevcima (od 1892); franjevačka crkva i samostan u Kostajnici (1892); župna crkva u Velikoj Gorici (1893); episkopska crkva i dvor u Pakracu (1893); kapelica Sv. Duha u Zagrebu (od 1893); kapela Sv. Marije u Gornjoj Stubici (prije 1896); pravoslavna crkva u Bjelovaru (1897); manastir i crkva u Grgetegu (1899); franjevačka crkva u Virovitici (1899) i još mnogi manji zahvati. Po njegovim nacrtima izvedeni su detalji zagrebačke urbane opreme: meteorološki stup (1884) i vodoskok na Zrinjercu (1891–93), ograda i portal Botaničkoga vrta, ograda zgrade Bogoštolja i nastave u Opatičkoj 10 (1894) a u suradnji sa Schmidtom kaptolska fontana. Sudjelovao je u svim važnim pitanjima urbanističkoga oblikovanja Zagreba. Gotovo je nepregledan broj njegovih ostvarenja i projekata na području primijenjenih umjetnosti, od namještaja do kazališnih kostima i inscenacija, vitraja, nakita, posuda, svjetiljaka, čipaka itd. Opsežna je Bolléova društveno-kulturna i pedagoška djelatnost. Aktivan član Društva umjetnosti (1878–79), jedan je od osnivača Muzeja za umjetnost i obrt (1879; od 1890. do 1902. ravnatelj) te Obrtne škole (1882; 1892. u njezinu okviru osniva i Graditeljsku školu), koju vodi trideset i dvije godine, do umirovljenja 1914. Odgojio je generacije vrsnih obrtnika koji su Zagrebu osigurali glas važnoga središta dekorativnih umjetnosti. S učenicima i nastavnicima škole sudjelovao je na velikim izložbama u svijetu (Trst

H. BOLLÉ, kapela Krista Kralja na Mirogoju u Zagrebu

1882, Budimpešta 1885. i 1896, Pariz 1900), dobivši više vrijednih priznanja i odlikovanja. B. je jedan od najplodnijih i najuglednijih hrv. arhitekata. Uživao je povjerenje vlade i dobivao brojne javne narudžbe, što je izazvalo mnoge netrpeljivosti i nepravdne ocjene njegova rada. Posebno je Gjuro Szabo, s konzervatorskih pozicija, oštro zamjerio Bolléu, što je u svojim idealiziranim restauracijama u duhu teorije Viollet-le-Duca, mnogim spomenicima izmijenio prvotni lik (katkad i iz konstruktivne nužde). Ovo neslaganje s restauratorskim stavovima njegova vremena ne umanjuje, međutim, visoke arhitektonske vrijednosti njegova djela. Općenita revalorizacija historicizma s motrišta urbanističke funkcije arhitekture pomogla je i ispravnom uočavanju vrijednosti Bolléovih ostvarenja, među kojima se napose ističu *Mirogoj*, *Obrtna škola*, nekadašnja *vila Weiss* te restauracije zagrebačke katedrale i kompleksa u Mariji Bistrici.

LIT.: Život umjetnosti, 1978, 26–27 (broj posvećen H. Bolléu). — Ž. Čorak, Počeci Obrtna škole i vizualni identitet Zagreba, 15. Zagrebački salon (katalog retrospektive), Zagreb 1980. — Lj. Nikolajević, Herman Bollé u Turropolju, Vijesti MK, 1980, 4. — V. Frkin, Herman Bollé i obnova franjevačkih sakralnih objekata, ŽU, 1980, 29–30. — Ž. Č.

BOLTAR, Dragan, arhitekt i urbanist (Trst, 18. III. 1913 — Zagreb, 16. II. 1988). Arhitekturu završio na Tehničkom fakultetu u Zagrebu 1936. God. 1940–45. voditelj Tehničkoga odjela Gradske općine u Šibeniku. Od 1946. predaje na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu urbanističko i prostorno planiranje. Projektira stadion u Beogradu (s V. Turinom, 1948), radi projekte za zračnu luku i Sveučilišni grad (s J. Seisselom i B. Milićem) u Zagrebu. U razdoblju 1945–65. izrađuje projekte za niz arhitektonsko-urbanističkih cjelina (obala u Šibeniku, stambeni objekti u Zadru, kolodvor i trg u Podgorici). Radi na Generalnim urbanističkim planovima Šibenika 1950–53, Zadra 1944–72, Nikšića 1950–65, Varaždina 1954–81, Ludbrega 1963–81. God. 1970–81. također radi na izradi dviju urbanističkih studija središnjega gradskoga prostora Zagreba.

LIT.: Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, Arhitektura, 1986, 196–199. — B. Milić, In memoriam Dragan Boltar, ČIP, 1988, 3. — T. Pl.

BOLJUN, selo I od Pazina. Naseljen je još u vrijeme Ilira. U okolici rim. nalazi (grobovi, ulomci nadgrobni spomenika, carski novci), a iz ranoga sr. vijeka potječu dijelovi pleternoga ornamenta (IX–X. st.). B. se u sr. vijeku razvio u seosku komunu. Bio je od XII. do XIV. st. pod akvilejskim patrijarsima, u XV. st. postao dio pazinske grofovije. U jednobrodnoj romaničkoj crkvi Sv. Kuzme i Damjana nalaze se ostaci zidnih slikarija. U ruševnoj crkvi Sv. Petra (XIV. st.) s četvrtastom oltarnom nišom pod šiljastim svodom nalaze se fragmenti kasnogotičkih zidnih slikarija. Župna crkva Sv. Jurja (XVI. st. — poligonalni kasnogotički prezbiterij) nadograđena je u XVII. st., kad joj je dodan i zvonik na pročelju (1645). Od srednjovj. feudalnog kaštela kvadratične osnove očuvani su bastioni i kružna kula. Glavna ulica naselja proteže se uzduž sljemena brežuljka. Srednjovj. zidine nisu očuvane, premda su još u XIX. st. postojala južna *Vela vrata*. Na trgu je skladište (»Kašća«) za desetinu, a u njegovu prizemlju gradska loža s rustičnom arkadom. Grlo cisterne potječe iz 1697. U Boljunskom polju je zanimljiva crkva Sv. Marije, nekadašnja benediktinska opatija, produžena sred. XVII. st., sa »zlafnim oltarom« iz 1676. Odavde potječe drveni gotički kip *Bl. Dj. Marije s djetetom* (XV. st.), koji se danas čuva u biskupijskoj zbirci u Poreču.

LIT.: Lj. Karaman, O djelovanju domaće sredine u umjetnosti hrvatskih krajeva, Zagreb 1963, str. 56. — B. Fučić, Sv. Kuzma i Damjan u Boljuni, Bulletin JAZU, 1964, 1–2. — V. Ekl, Boljunska Madona, ibid., 1967, 1–3. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. — Ma. Š.

BOMBARDELLI, Vuko, arhitekt (Split, 22. IX. 1917). Završio Tehnički fakultet u Beogradu (1935–40). Glavni projektant u Saveznom zavodu za projektovanje u Beogradu (1946–50), osnivač i direktor projektnog ateljea »Arhitekt« u Splitu (1953–78). Projektirao veći broj stambenih, industrijskih i javnih građevina u Splitu te Beogradu. Dosljedan predstavnik funkcionalističke i konstruktivističke arhitekture.

Izvedeni projekti: Nuklearni institut u Vinči (1948); Dom veslačkog kluba »Gusar« (1951), stambene zgrade u Biokovskoj ul. (1959), Dom jedriličarskog kluba »Labud« (1960), regulacija i stambene zgrade na Gajevoj šetalištu (1961), poslovno-stambena zgrada »Pomgrada« (1962), Institut za jadranske kulture (1964), robna kuća »Dalma« (1975) — sve u Splitu. Autor velikoga broja nagrađenih ali neizvedenih projekata.

BIBL.: Split dalje, kroki-studija razvoja Splita, Split 1968; Plava magistrala, Split 1969; Adaptacija lučica i gradnja marina, Zbornik simpozija o nautičkom turizmu, Budva 1969;

BOLJUN, Bl. Dj. Marija s djetetom. Poreč, biskupijska zbirka

Rasetinovac (marina), Split 1970; Split (marina), Split 1972. — Stobreč (vikend naselje), Split 1972. — Arhitekt 1953–1973, Split 1973.

LIT.: D. Kečkemet, Nakon izložbe arh. radova Vuka Bombardellija, Slobodna Dalmacija, 21. I. 1956. — O. Minić, Stambene zgrade tipa E-57, Arhitektura urbanizam (Beograd), 1960, 5. — T. Indik, Organizirani sistem nautičkih objekata, ČIP, 1971, 6. — S. Dakić, Marina Rasetinovac, ibid. — D. Kt.

BON, Branko, arhitekt (Krk, 2. V. 1912). Nakon završene Graditeljske škole u Zagrebu (1930) radio je kod H. Ehrlicha (1930–31) i završio studij (1935) na arhitektonskome odsjeku Likovne akademije u Zagrebu

V. BOMBARDELLI, robna kuća *Dalma* u Splitu

